

IZVJEŠĆE

sa Seminara na temu vrednovanja ishoda učenja i edukacije edukatora

Datum održavanja: 11. i 12. svibnja 2017.

Mjesto održavanja: Rijeka, Hrvatska

Organizator: Ministarstvo znanosti i obrazovanja Republike Hrvatske

Domaćin: Filozofski fakultet Sveučilišta u Rijeci, Hrvatska

Sudionice seminara, predstavnice AZVO-a: Đurđica Dragojević i Maja Briški

Seminar „Peer Learning Activity on assessment of learning outcomes and educating the educators“ organiziran je u okviru aktivnosti projekta Ministarstva znanosti i obrazovanja „Razvijanje i unaprjeđivanje kompetencija za poučavanje na visokim učilištima (Educa-T)“ usmjerenog na unaprjeđivanje kvalitete učenja i poučavanja u visokom obrazovanju, a usredotočen na osnaživanje uloge sveučilišnih nastavnika i jačanje svijesti o važnosti unaprjeđenja kvalitete učenja i poučavanja u visokom obrazovanju.

Cilj seminara bila je međunarodna razmjena iskustava vezana uz kvalitetu učenja i poučavanja te iskustva u vrednovanju ishoda učenja.

Tijekom prvog dana seminara naglasak je stavljen na unaprjeđenje kvalitete učenja i poučavanja prikazan kroz primjere učinkovitih međunarodnih pedagoških praksi te na potrebu edukacije edukatora u sustavu visokog obrazovanja.

Carol Evans, University of Southampton, UK, naglašava u svom predavanju važnost vrednovanja i navodi inovativne pedagoške prakse temeljene na EAT (Evans` Assessment Tool) principima.

EAT obuhvaća tri ključne dimenzije: razumijevanje i jasnoća kriterija vrednovanja studentskih postignuća, povratna informacija i plan vrednovanja. Svaka od tri dimenzije obuhvaća još četiri ključna aspekta pojedine dimenzije. Razumijevanje i jasnoća kriterija odnose se na poznavanje zahtjeva i usuglašavanje svih sudionika oko najvažnijih elemenata ocjenjivanja koji studenta vode kroz učenje na način da omogućuju kontinuiran razvoj u skladu sa zahtjevima struke i razinom studijskog programa. Uključivanje studenata u vrednovanje na način da ocjenjuju svoje kolege, sami sebe ili da razmatraju same kriterije ocjenjivanja omogućuje studentima bolje i dublje razumijevanje samih kriterija.

Davanje povratne informacije oblik je vrednovanja koji studentima omogućava da upravljaju procesom učenja samostalno i aktivno tražeći *feedback* o onim elementima koje moraju unaprijediti. Bitno je naglasiti da je za svladavanje traženog *feedbacka* potrebno studentu dati dovoljno vremena kako bi mogao interpretirati povratnu informaciju na razini konkretnih zadataka koje mora savladati a ne na osobnoj razini. Također je važno tražiti od studenta da pojasni svoje shvaćanje dobivenog *feedbacka* kako bi utvrdili na kojoj razini je potrebno unaprjeđenje i u kojem smjeru će nastaviti u procesu učenja (u smislu nedovoljnog znanja, nedovoljne pripreme, nejasnoće u procesu ili zahtjevima). Na taj način studenta se potiče da se pripremi i traži povratnu informaciju te da je iskoristi na najbolji mogući način za upravljanje vlastitim procesom učenja. Kako bi navedeni pristup bio održiv, osigurava se podrška studentima u praćenju i vrednovanju vlastitog procesa učenja neovisno od samog nastavnika u svrhu razvijanja sposobnosti samoprocjene i refleksivnosti.

Treća dimenzija je plan vrednovanja koji podrazumijeva holistički pristup kako i suradnju svih dionika u razvoju i implementaciji inovativnih oblika vrednovanja i kurikuluma koji osiguravaju studentima da u suradnji s nastavnicima upravljaju vlastitim procesom učenja. Kako bi se to postiglo potrebno je osigurati razumijevanje i transparentnost procesa osiguravanja kvalitete, relevantnost programa i načina vrednovanja za buduće karijere studenata, osigurati da su ishodi učenja integrirani u program na način da čine zaokruženu cjelinu kroz koju se upravlja procesom učenja na održiv i suradnički način; omogućiti različite mehanizme provjere ishoda učenja u skladu sa različitim stilovima učenja i potrebama studenata te osigurati kontinuirano praćenje i evaluaciju u daljnjem razvoju kurikuluma.

Predstavnica centra - Centre for University Teaching and Learning (HYPE) Sveučilišta u Helsinkiju, Liisa Postareff, PhD, Assistant professor, predstavila je rad centra koji pruža podršku sveučilištu u ostvarivanju visoke razine kvalitete poučavanja i učenja. Bitna odrednica rada Centra je da na temelju provedenih istraživanja daje preporuke i osmišljava programe za nastavnike koji su pedagoški utemeljeni i potkrijepljeni istraživanjima koje provodi Centar a koji ujedno i koordinira pedagoške programe koje pohađaju predavači/nastavnici te za iste ostvaruju ECTS bodove. Opći program obuhvaća 25 ECTS bodova raspoređenih na kolegije iz učenja i poučavanja u visokom obrazovanju, konstruktivnog poravnavanja kod izrade kolegija, vrednovanja postignuća i kvalitete poučavanja, mentorstva te razvoja nastave i praktičnog rada. Napredni program obuhvaća 35 ECTS bodova raspoređenih na kolegije iz psihologije učenja, internacionalizacije u visokom obrazovanju, razvoja kurikuluma i pedagoškog menadžmenta u visokom obrazovanju, istraživačkih metoda u obrazovnom području, istraživanja u visokom obrazovanju, stručno pedagoške i nastavne prakse u pojedinim područjima te nastavne prakse u školama i obrazovanju odraslih. Sudjelovanje u navedenim programima je dobrovoljno, međutim, postoji određeni pritisak nastavne zajednice za uključivanje u programe budući se sudjelovanje vrednuje i ima utjecaj na njihove plaće. Sadržaj pojedinih kolegija/predmeta temelji se na istraživanjima koje je provodi Centar čime se nastoji i prebroditi otpor pojedinih nastavnika koji nerado prihvaćaju nove pristupe i zahtjeve svoje struke. Još jedan aspekt holističkog pristupa poučavanju i učenju je sustav Sveučilišta u Helsinkiju – *Student feedback System* - koji daje povratnu informaciju nastavnicima (HowUTeach) i studentima (HowULearn i HowUStudy) o procesu učenja i nastavnom procesu. Ono što razlikuje Centar Sveučilišta u Helsinkiju od ostalih centara jest da se njegov rad intenzivno fokusira na provedbu i korištenje istraživanja te nudi duže programe edukacije nastavnika od ostalih centara. Njihova su istraživanja pokazala da kraće radionice nisu tako učinkovite kao duži programi edukacije nastavnika jer se ne mogu u potpunosti posvetiti nastojanju da se promijeni način razmišljanja o tome zašto je važno mijenjati modele pristupa poučavanju.

Slovenski pristup edukaciji edukatora predstavila je Katarina Aškerc Veniger, viša savjetnica centra za mobilnost CMEPIUS (*Center Republike Slovenije za mobilnost in evropske programe izobraževanja in usposabljanja*) na primjeru dvaju projekata Slovenia EHEA1 i Slovenia EHEA2. Na nacionalnoj i institucionalnoj razini postoje određeni propisi koji obuhvaćaju obvezu pedagoškog usavršavanja budući je to uvjet za rad nastavnika u visokom obrazovanju – slovenski zakon o visokom obrazovanju, minimalni standardi za imenovanje nastavnika, znanstvenika i asistenata te pravilnik o uvjetima za izbor sveučilišnog profesora – habilitacija. Cilj projekta EHEA1 je uvođenje smislenih ishoda učenja u visoko obrazovanje u Sloveniji te poboljšanje kvalitete nastave. U svrhu ostvarenja zadanih ciljeva organizirane su edukacije

na temu pisanja, korištenja i vrednovanja ishoda učenja, te je izrađen i objavljen vodič o ishodima učenja, organizirane su radionice o pedagoško-didaktičkim vještinama u visokom obrazovanju, konferencija na temu kvalitete nastavnog procesa te znanstvena monografija i ostali oblici publikacija za elektroničku diseminaciju rezultata provedenih projekata. Ciljevi projekta EHEA2 odnosili su se na internacionalizaciju „kod kuće“ i internacionalizaciju kurikuluma te razvoj kriterija za vrednovanje i certifikaciju pedagoško-didaktičkog usavršavanja nastavnika. U tu svrhu održane su 4 radionice na temu akademske nastavne izvrsnosti, interkulturalnih kompetencija, edukacije edukatora i ishoda učenja.

Marko Turk i Jasminka Ledić predstavili su projekt Filozofskog fakulteta u Rijeci - "Kompetencijski profil akademske profesije: između novih zahtjeva i mogućnosti" (APROFRAME), što ga podupire Hrvatska zaklada za znanost. Predloženi kompetencijski profil akademske profesije sastoji se od šest tematskih skupina: 1) nastavničke kompetencije; 2) kompetencije znanstvenoga menadžmenta; 3) kompetencije doprinosa društvu i zajednici; 4) znanstveno-razvojne kompetencije; 5) savjetodavno-inovacijske kompetencije i 6) opće (akademske) kompetencije. Istaknuli su dobrobiti kompetencijskoga profiliranja, kao što su definiranje kriterija zapošljavanja, organizacija obrazovanja zaposlenika, vrednovanje kompetencijski mjerljivih dostignuća, planiranje budućeg razvoja karijere i planiranje smjera razvoja organizacije i same profesije.

Predstavnica Filozofskog fakulteta u Osijeku, predstavila je program edukacije - *Pedagoško-psihološko-didaktičko-metodičke izobrazbe* u Osijeku. Prema Pravilniku o zapošljavanju Filozofski fakultet u Osijeku ima propisano obavezno stjecanje pedagoško-psihološko-didaktičko-metodičke izobrazbe za nastavne djelatnike. Po završetku navedenog programa cjeloživotnog učenja, djelatnici dobivaju potvrdu o PPDM obrazovanju. Ukoliko netko tek zasniva ugovor o radnom odnosu, tada ima rok od 1 godine za završavanje navedenog programa te je ta obveza uvedena i u sam ugovor o radu. Program traje dva semestra, sadrži brojne izborne kolegije od kojih se neki odnose i na ESG standarde te osiguravanje kvalitete u obrazovanju te je broj zainteresiranih polaznika s drugih visokih učilišta u stalnom porastu.

Drugi dan seminara naglasak je stavljen vrednovanje ishoda učenja u visokom obrazovanju. Declan Kennedy, University College Cork, Ireland, detaljno je u svojoj prezentaciji prikazao poveznicu između ishoda učenja, nastavnog procesa i učenja te vrednovanja u visokom obrazovanju. Sadržaj prezentacije obuhvaćao je iskustvo u Irskoj uspostavljanja sustava baziranog na povezivanju navedenih komponenti, pojašnjenje što se misli pod pojmom "ishodi učenja", kategorije ishoda učenja koje se vrednuju, povezivanje ishoda učenja sa poučavanjem te povezivanje aktivnosti koje obuhvaća učenje sa vrednovanjem naučenog. Nadalje, pojašnjenje Bloomove taksonomije, definiranje ishoda učenja programa, vrednovanje za/tijekom učenje/a – formativno vrednovanje / ocjenjivanje i vrednovanje naučenog – sumativno vrednovanje / ocjenjivanje. Poseban aspekt koji se uzima u obzir u osmišljavanju inovativnih oblika poučavanja, učenja i vrednovanja jest teorija višestruke inteligencije koja obuhvaća čak osam različitih vrsta inteligencije – verbalno-lingvistička, logičko-matematička, vizualna inteligencija, kinestetička inteligencija, glazbena inteligencija, interpersonalna, intrapersonalna i naturalistička inteligencija.

U nastavku su pokrivena i teme vrednovanja ishoda učenja, odnosno, alata koji su na raspolaganju u smislu zadanih jednoobraznih kriterija kojima se može voditi svaki dionik u obrazovnom procesu – nastavnik, ali i samostalno student, a najčešće se nalazi u obliku tzv. rubrics (rubrika). Takav alat ujedno omogućuje i sustavno praćenje postignutih rezultata.

Obuhvaćeno je i konstruktivno poravnanje (constructive alignment) kao pristup poučavanju koji podrazumijeva da planiranje kurikuluma započinje jasnom slikom o tome što će učenik biti u stanju učiniti nakon zadovoljavanja zahtjevima predmeta, zatim slijedi utvrđivanje (poravnanje) organizacije programa, usklađivanje metoda poučavanja i na kraju se pristupa provjeri naučenog kako bi se potvrdilo je li učenje dovelo do željenih promjena u znanju, vještinama i uvjerenjima. (Biggs, 2001.)

U završnom dijelu predstavnica Fakulteta organizacije i informatike, Blaženka Divjak, dala je osvrt na iskustvo u Hrvatskoj u vrednovanju ishoda učenja u visokom obrazovanju. Od kritika navedenom pristupu vrednovanja, konstruktivnog poravnanja, metoda vrednovanja, korisnih alata kao što su razne analize učenja, e-vrednovanje i rubrike, iskustvo u procesu učenja i poučavanja, te prikaz osiguranja konzistentnosti u ocjenjivanju na dva primjera studije slučaja. Poseban naglasak stavljen je na aspekte vanjske evaluacije ishoda učenja – kroz primjenu kvalifikacijskih okvira (HKO), te na mogućnosti vršnjačkog ocjenjivanja među studentima te izazove ali i prednosti takvog pristupa. Zaključno, treba biti svjestan snaga i ograničenja određenih metoda vrednovanja kako bi se mogla procijeniti njihova specifična primjena u odgovarajućem kontekstu.

Izvešće sastavila: Maja Briški

U Zagrebu, 22. svibnja 2017. godine